

АНАЛІЗ СТАНУ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

© 2016 НАЗАРОВА Т. Ю.

УДК 338.45

Назарова Т. Ю. Аналіз стану діяльності промислових підприємств України

Метою статті є висвітлення сучасного стану промислових підприємств України на внутрішньому ринку та виявлення основних проблем функціонування. Проведено аналіз стану галузі промисловості за 2013–2015 рр. в Україні. Розглянуто існуючі тенденції розвитку в умовах кризи, а також причини, що стримують розвиток промислової галузі в Україні. Проведено порівняльний аналіз фінансово-господарського стану промислових підприємств, визначено індикатори стану, які використовують для побудови інтегральних індексів, що характеризують рівень розвитку, конкурентоспроможності та фінансово-економічної безпеки підприємств. Отримано рейтинг регіонів на основі інтегрального індикатора, який характеризує рівень розвитку промислових підприємств, а також їх умовну класифікацію. Надано пропозиції щодо покращення становища підприємств промисловості України за рахунок розробки механізму керованого розвитку, який дозволить суттєво підвищити конкурентоспроможність українських промислових підприємств при інтеграції у світову економічну систему.

Ключові слова: аналіз, галузь, промисловість, конкурентоспроможність.

Рис.: 11. **Табл.:** 1. **Формул.:** 2. **Бібл.:** 9.

Назарова Тетяна Юріївна – аспірантка кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності і фінансів, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (вул. Багалия, 21, Харків, 61002, Україна)

E-mail: taniya2009@list.ru

УДК 338.45

UDC 338.45

Назарова Т. Ю. Анализ деятельности промышленных предприятий Украины

Целью статьи является освещение современного состояния промышленных предприятий Украины на внутреннем рынке и выявление основных проблем функционирования. Проведен анализ состояния отрасли промышленности за 2013–2015 гг. в Украине. Рассмотрены существующие тенденции развития в условиях кризиса, а также причины, сдерживающие развитие промышленной отрасли в Украине. Осуществлен сравнительный анализ финансово-хозяйственного состояния промышленных предприятий, определены индикаторы состояния, которые используются для построения интегральных индексов, характеризующих уровень развития, конкурентоспособности и финансово-экономической безопасности предприятий. Получен рейтинг регионов на основе интегрального индикатора, характеризующего уровень развития промышленных предприятий, а также их условную классификацию. Даны предложения по улучшению положения предприятий промышленности Украины за счет разработки механизма управляемого развития, что позволит существенно повысить конкурентоспособность украинских промышленных предприятий при интеграции в мировую экономическую систему.

Ключевые слова: анализ, отрасль, промышленность, конкурентоспособность.

Рис.: 11. **Табл.:** 1. **Формул.:** 2. **Библ.:** 9.

Назарова Татьяна Юрьевна – аспирантка кафедры менеджмента внешнеэкономической деятельности и финансов, Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт» (ул. Багалея, 21, Харьков, 61002, Украина)

E-mail: taniya2009@list.ru

Nazarova T. Yu. An Analysis of Activities by the Industrial Enterprises in Ukraine

The article is aimed at highlighting the current status of the industrial enterprises of Ukraine in the internal market, and identifying the major problems of functioning. An analysis of the Ukrainian industry for the 2013–2015 time-frame has been carried out. The current development trends in the context of crisis, as well as the reasons that hinder development of the Ukrainian industry have been considered. A comparative analysis of the financial-economic status of the industrial enterprises has been done, the indicators of status have been determined, which are used to build the integral indices, characterizing the level of development, competitiveness and financial-economic security of enterprises. A rating of regions on the basis of the integral indicator, characterizing the level of development of industrial enterprises, as well as their conditional classification, has been received. Suggestions have been proposed as to improving the situation of the industrial enterprises in Ukraine at the expense of developing a mechanism for managed development, which will significantly improve the competitiveness of Ukrainian industrial enterprises in their integrating into the global economic system.

Keywords: analysis, industry branch, industry, competitiveness.

Fig.: 11. **Table:** 1. **Formulae:** 2. **Bibl.:** 9.

Nazarova Tetiana Yu. – Postgraduate Student of the Department of Management of Foreign Economic Activity and Finance, National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute» (21 Bahaliia Str., Kharkiv, 61002, Ukraine)

E-mail: taniya2009@list.ru

Особливості розвитку українських підприємств на сучасному етапі в цілому тісно пов'язані зі змінами стратегічних орієнтирів фінансово-господарської діяльності. Традиційно основними економічними цілями підприємства у ринкових умовах є підвищення ефективності виробництва, максимізація прибутку, розширення ринків збуту тощо. Аналіз ефективності діяльності вітчизняних підприємств передбачає багатофакторне дослідження обсягів прибутку та рентабельності їх функціонування.

Проблемі розвитку підприємств промисловості України присвячені роботи В. Зазарченко, Я. Кудрі, О. Кузьміна, І. Макаренка, А. Півня, Р. Скриньковського, І. Фариневича, І. Яновського та інших. У своїх наукових

працях вчені наголошують на важливості розвитку промисловості для забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної економіки, аналізують проблеми, пропонують шляхи подолання перепон, які постають на шляху розвитку галузі.

Порівняльний аналіз фінансово-господарського стану промислових підприємств, насамперед, дозволяє виявити тенденції, диспропорції та нерівномірність розвитку, визначити індикатори стану, які використовують для побудови інтегральних індексів, що характеризують рівень розвитку, конкурентоспроможності та фінансово-економічної безпеки підприємств. При аналізі була використана статистична інформація Державної служби статистики України і регіональних управлінь статистики [2–8].

Економічний розвиток та науково-технологічного прогрес в економіці України неможливий без стабільного економічного становища промисловості як сектора економіки. Основні макроекономічні показники промислових підприємств України представлені в *табл. 1*.

На початок 2015 р. в Україні діяло 497 великих підприємств, 16,6 тис. середніх підприємств та приблизно 1915 тис. суб'єктів малого бізнесу, причому має місце негативна тенденція до зменшення їх чисельності. Темпи

зниження чисельності підприємств середнього і малого бізнесу в порівнянні з 2010 р. склали 28,4% і 12,9%, відповідно. При цьому частка великих промислових підприємств складала 58% від загальної чисельності підприємств, темпи зниження їх чисельності – 20%. Частка середніх і малих промислових підприємств складала 29% і 2% відповідно. Таким чином, малі підприємства, в основному, орієнтовані на інші сфери економічної діяльності, що, перш за все, пов'язані з торгівлею та наданням послуг.

Таблиця 1

Основні показники промислових підприємств України

Показник	Рік				
	2010	2011	2012	2013	2014
1	2	3	4	5	6
Кількість суб'єктів, од.					
Суб'єкти великого підприємництва	347	407	410	382	289
Суб'єкти середнього підприємництва	6107	5998	5802	5569	4791
Суб'єкти малого підприємництва	41373	41074	37144	43179	37107
Кількість зайнятих працівників, тис. осіб					
Суб'єкти великого підприємництва	1402	1436,4	1456,9	1366,9	1058,8
Суб'єкти середнього підприємництва	1329,3	1264,5	1234,1	1213	1084,2
Суб'єкти малого підприємництва	360,5	345	335,4	345	286,6
Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг), млн грн					
Суб'єкти великого підприємництва	744992,3	988435,4	970009,3	934135,1	932940,4
Суб'єкти середнього підприємництва	360156,6	414081,3	457750,3	461843,4	531514
Суб'єкти малого підприємництва	54082,5	62275,4	71170,1	77113	82160,5
Обсяг виробленої продукції підприємств, млн грн					
Суб'єкти великого підприємництва	–	–	940362,6	842821,1	919437,8
Суб'єкти середнього підприємництва	–	–	366876,1	357037,9	425063,3
Суб'єкти малого підприємництва	–	–	69364,9	77728	87711,3
Витрати на персонал, млн грн					
Суб'єкти великого підприємництва	74405,7	90982,7	108421,2	110863,8	93563,8
Суб'єкти середнього підприємництва	42537,6	47496,8	53302	55916,9	55926,8
Суб'єкти малого підприємництва	5868,6	7839,9	8841	9748,2	8810,3
Чистий прибуток (збиток) підприємств, млн грн					
Суб'єкти великого підприємництва	15787,9	33162,3	6409,1	4612,2	95885,8
Суб'єкти середнього підприємництва	2752,6	117,8	1564,4	4800,1	70387,8
Суб'єкти малого підприємництва	1440,6	1318,5	2252,3	3993,2	12457,3
Одержали прибуток, %					
Суб'єкти середнього підприємництва	55	57	59,8	59,3	56,7
Суб'єкти малого підприємництва	57,3	61,2	60,8	62,7	63,3
Рівень рентабельності (збитковості) усієї діяльності підприємств, %					
Суб'єкти великого підприємництва	1,6	2,7	0,6	0,5	8,3
Суб'єкти середнього підприємництва	–0,6	0	0,3	0,9	10,7
Суб'єкти малого підприємництва	–2,5	1,7	–2,8	4,5	11,9
Кількість підприємств у відсотках до загального показника					
До 9 осіб	–	–	58,9	64,6	65,6
Від 10 до 49 осіб	–	–	26,9	23,4	22,4
Від 50 до 240 осіб	–	–	10,3	8,7	8,7
250 осіб і більше	–	–	3,9	3,3	3,3

1	2	3	4	5	6
Обсяг реалізованої продукції (робіт, послуг) у відсотках до загального показника					
До 9 осіб			2,3	2,2	2,4
Від 10 до 49 осіб			6,1	5,7	5,4
Від 50 до 240 осіб			15,4	16,6	18,8
250 осіб і більше			76,2	75,5	73,4
Кількість зайнятих працівників у відсотках до загального показника					
До 9 осіб			2,6	2,8	3,1
Від 10 до 49 осіб			8,4	8,8	8,6
Від 50 до 240 осіб			15,8	15,8	16,2
250 осіб і більше			73,2	72,6	72,1
Чистий прибуток (збиток) у відсотках до загального показника					
До 9 осіб			1,9	2,8	2,9
Від 10 до 49 осіб			7,5	4,4	4,7
Від 50 до 240 осіб			8,4	11,2	16,8
250 осіб і більше			82,2	81,6	75,6

За період 2010–2014 рр. чисельність зайнятих працівників великих, середніх і малих промислових підприємств також знизилася на 32%, 23%, 26% відповідно (рис. 1). Слід відзначити, що чисельність працівників великих і середніх підприємств становить 44–45% від загальної їх чисельності зайнятих працівників.

Частка працівників, зайнятих на промислових підприємствах по відношенню до загальної чисельності працівників усіх підприємств країни, протягом досліджуваного періоду в середньому становить: великі промислові підприємства – 58%, середні промислові підприємства – 39%, малі промислові підприємства – 8%. Найбільша кількість працівників промислових підприємств – 53,7% працевлаштовані у Києві, Дніпропетровській, Харківській, Донецькій, Одеській, Запорізькій, Луганській, Львівській, Київській, Полтавській областях.

Витрати на оплату праці на одного працівника промислових підприємств зросли на 64%, причому для малих підприємств цей показник складає 89%. Це пояснюється зростанням мінімальної заробітної плати, від-

повідно до якої пропорційно зростала середня заробітна плата працівників.

За досліджуваний період обсяг реалізованої продукції суб'єктів середнього та малого підприємництва підвищився на 28% і 32% відповідно, у той час як для великих підприємств пік показника досягнуто в 2011 р., а потім має місце його зниження на 6% до початку 2015 р. (рис. 2).

Великі промислові підприємства реалізують близько 54–55% загальних обсягів продукту діяльності великих підприємств. Аналогічні показники для малих і середніх промислових підприємств складають 8% і 27% відповідно. Частка малих промислових підприємств в загальному обсязі виробленої та реалізованої продукції не перевищує 6%. Незначний внесок малих підприємств підтверджують дані табл. 1 та рис. 3. Невеликі підприємства з чисельністю до 49 осіб реалізують близько 8% загального обсягу продукції. Частка працівників, зайнятих на цих підприємствах, становить 12% загальної чисельності зайнятих працівників.

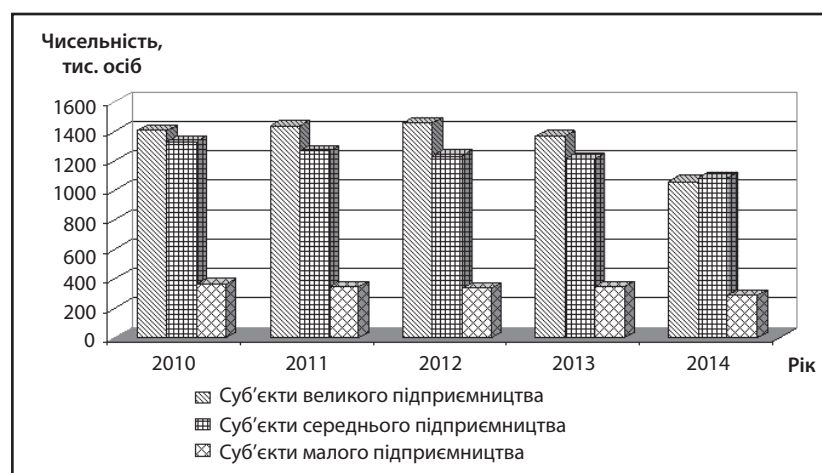

Рис. 1. Динаміка чисельності зайнятих працівників на промислових підприємствах великого, середнього і малого бізнесу

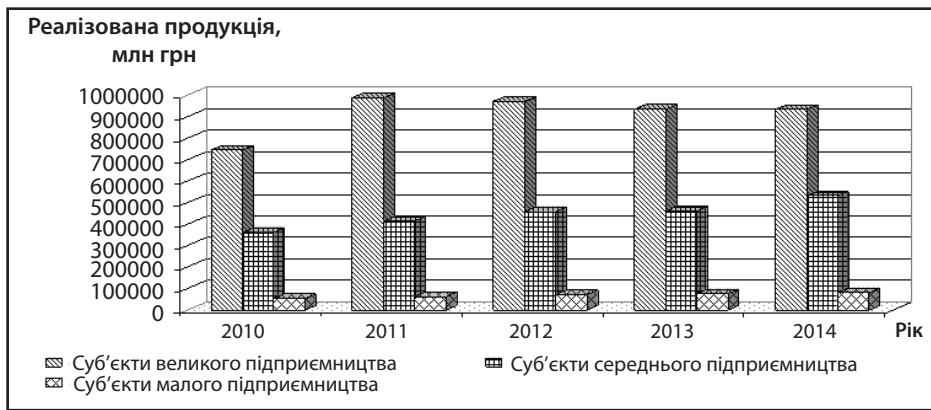

Рис. 2. Обсяг реалізованої продукції промислових підприємств, млн грн (показники згідно з інституційним підходом)

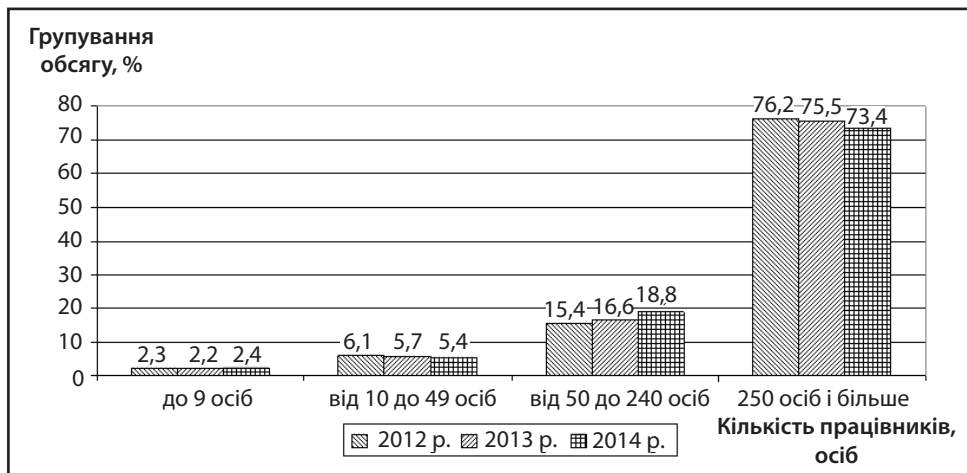

Рис. 3. Групування обсягу реалізованої продукції промислових підприємств за кількістю зайнятих працівників

Розподіл обсягів реалізованої продукції промислових підприємств на одну особу за регіонами України показано на рис. 4.

Частка Київської (з м. Київ), Дніпропетровської, Донецької, Запорізької, Полтавської, Харківської та Львівської областей складає близько 78,5% від загальних обсягів реалізації продукції промислових підприємств України. Найбільші темпи зростання показника

за досліджуваний період досягнуті: в м. Києві (143%), Львівській (97%) та Кіровоградській (82%) областях.

Структуру реалізованої промислової продукції за основними видами діяльності у 2015 р. надано на рис. 5. У наведеній структурі домінує переробна промисловість, що складає 67,8% від загального обсягу. За період 2012–2015 рр. частка реалізованої продукції переробної промисловості збільшилася на 4,3%, добувної промис-

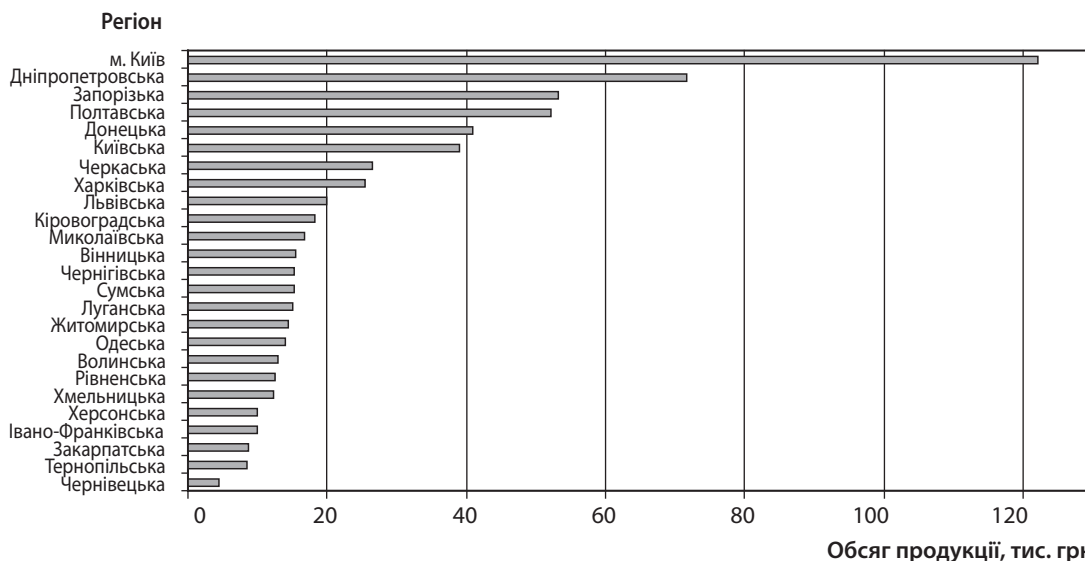

Рис. 4. Розподіл обсягів реалізованої продукції промислових підприємств на одну особу за регіонами України, тис. грн

ловості – на 1,6%, у той час як постачання електроенергії та газу знизилася на 5,6%.

За досліджуваний період частка капітальних інвестицій у великі, середні та малі промислові підприємства

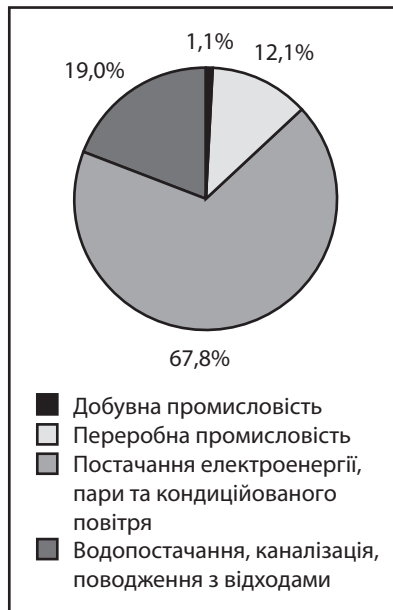

Рис. 5. Структура реалізованої промислової продукції за основними видами діяльності

емства в середньому складала близько 39% загальної суми інвестицій по Україні. Найбільша частка капітальних інвестицій вкладено в промислові підприємства східних регіонів країни. Рис. 6 ілюструє динаміку капітальних інвестицій в промислові підприємства України.

Найбільший обсяг інвестицій зафіксовано у 2013 р. – на рівні 105,5 млрд грн, але вже на початок 2016 р. має місце зниження показника на 25,5%. Зменшення капітальних вкладень є однією з причин негативних фінансових результатів, починаючи з 2014 р., для промислових підприємств.

Можна встановити тісний взаємозв'язок між обсягами капітальних інвестицій і валової доданої вартістю (далі ВДВ), яку розраховують як різницю між випуском і проміжним споживанням. ВДВ містить у собі первинні доходи, що створюються учасниками виробництва і розподіляються між ними. На рис. 7 згідно зі статистичними даними за 2001–2013 рр. побудовано регресійну пряму залежність ВДВ від капітальних інвестицій в промислові підприємства України.

Фінансові результати є одним з найважливіших показників, який не лише синтезує результати різних видів господарської діяльності підприємств, а й наочно відображає ефективність використання ресурсів. Як свідчать статистичні дані, фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування за період із 2010 по 2014 рр. не мають позитивної динаміки.

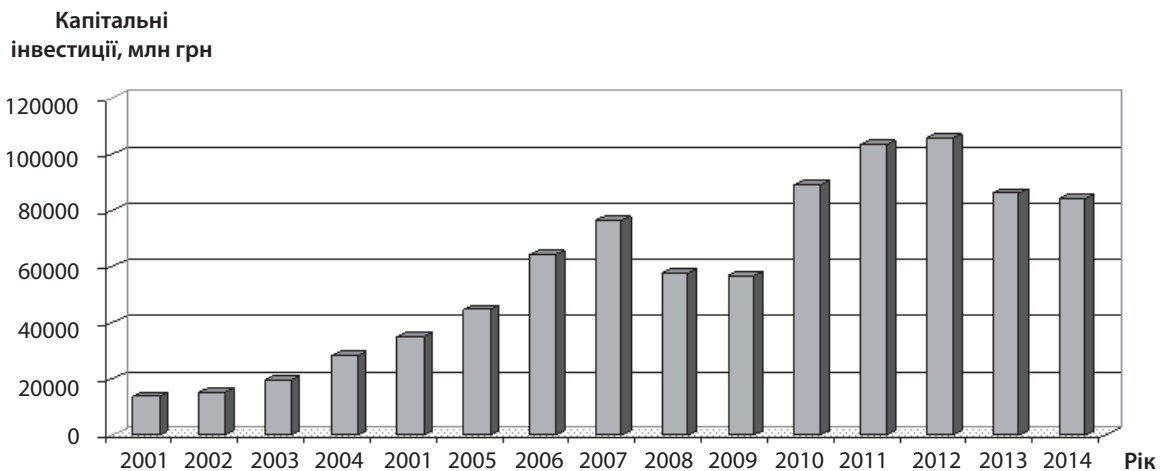

Рис. 6. Динаміка капітальних інвестицій в промислові підприємства України

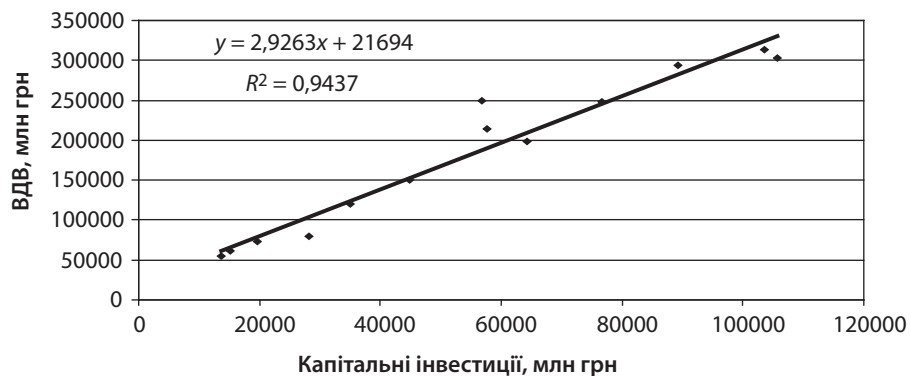

Рис. 7. Залежність ВДВ від обсягів капітальних інвестицій у промислові підприємства України

До 2014 р. показник чистого прибутку (збитку) для великих промислових підприємств мав позитивне сальдо, у той час як більша частина середніх і малих підприємств протягом досліджуваного періоду мала чистий збиток. Важливо відзначити, що на початок 2015 р. тільки 46,9% великих, 56,7% середніх і 63,3% малих промислових підприємств отримали чистий прибуток. У динаміці показник частки прибуткових підприємств знизився за п'ять років для великих підприємств у 1,4 разу. У результаті підсумковий чистий збиток для всіх промислових підприємств перевищив 178 млрд грн, причому для малих і середніх підприємств він досяг 82,8 млрд грн, тобто 46% загальної суми чистого збитку. Рис. 8 відображає динаміку чистого прибутку/збитку промислових підприємств великого, малого та середнього бізнесу за досліджуваний період.

За підсумками 2014 р. показник рентабельності операційної діяльності промислових підприємств має позитивне значення лише в 13 областях, причому найбільший рівень рентабельності (вище 11%) зафіксовано тільки в Полтавській і Запорізькій областях (рис. 9). Рівень збитковості, що перевищує 10%, зафіксовано в Одеській, Рівненській та Луганській областях.

На підставі статистичних даних за 2014 р. отримані частинні індикатори, які характеризують обсяг реалізованої продукції промислових підприємств на одного найнятого працівника (x_{1i}), обсяг капітальних інвестицій в промислові підприємства на одного найнятого працівника (x_{2i}), рівень рентабельності (збитковості) (x_{3i}).

Індикатори визначаються за формулою:[9]

$$x_{ki} = \frac{\Pi_{ki} - \Pi_{ki}^{min}}{\Pi_{ki}^{max} - \Pi_{ki}^{min}}, \quad (1)$$

де Π_{ki} – k -тий статистичний показник для регіону i ;
 Π_{ki}^{min} , Π_{ki}^{max} – мінімальне і максимальне значення показників серед регіонів.

Інтегральний індекс рівня розвитку промислових підприємств:

$$I_i = 2,038 \cdot \hat{X}_{1i} + 2,166 \cdot \hat{X}_{2i} + 1,843 \cdot \hat{X}_{3i}, \quad (2)$$

де $\hat{X}_{ki} = x_{ki} - \sum x_{ki} / n$, $n = 25$.

Використання методу головних компонент [9] і кластерного аналізу [9] дає можливість отримати рейтинг регіонів на основі інтегрального індикатора, який характеризує рівень розвитку промислових підприємств, а також їх умовну класифікацію. На рис. 10 представлено розподіл регіонів України, що отримано після розрахунку й нормування інтегрального індикатора (максимальне значення – 1 (кращий регіон), мінімальне значення – 0 (найгірший регіон)).

Лідерами очікувано є м. Київ, Полтавська, Дніпропетровська, Запорізька, Київська та Дніпропетровська області. Значних успіхів досягли промислові підприємства (передусім малі та середні) Вінницької, Івано-Франківської та Чернігівської областей. Найгірші умови розвитку промислової галузі були зафіксовані у Рівненській, Луганській та Хмельницькій областях. Несподівано на останні місця вийшла Одеська область, у якій зафіксовані незадовільні результати для всіх індикаторів. Застосування методу k -середніх дозволяє виділити три групи регіонів. У першу групу увійшло тільки місто Київ. До групи незадовільного рівня розвитку промислових підприємств увійшли 7 областей: Миколаївська, Херсонська, Черкаська, Одеська, Хмельницька, Луганська та Рівненська області.

Погіршення фінансових результатів є причиною зростання кредиторської заборгованості підприємств. Важливим показником діяльності підприємств є зіставлення поточної кредиторської та дебіторської заборгованості, яке протягом досліджуваного періоду перевищував одиницю. Заборгованість перед постачальниками превалює над заборгованістю покупців товарів (робіт, послуг) у 2014 р. на 13%, що є негативним фактором, який впливає на фінансову стійкість підприємств.

Машинобудування є єдиною галуззю промисловості, яка забезпечує технічне оснащення, комплексну ме-

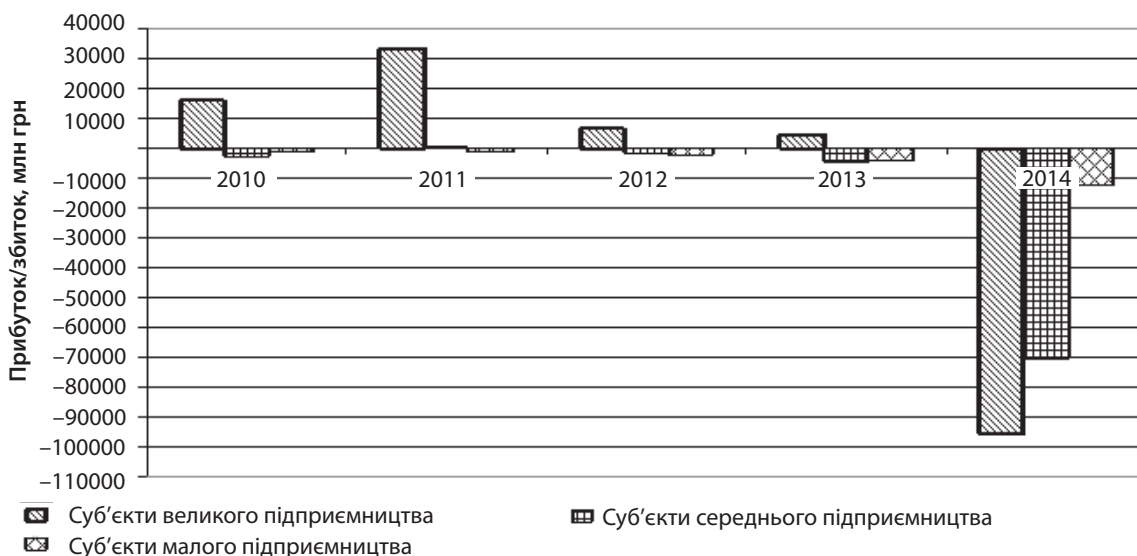

Рис. 8. Динаміка чистого прибутку/збитку промислових підприємств

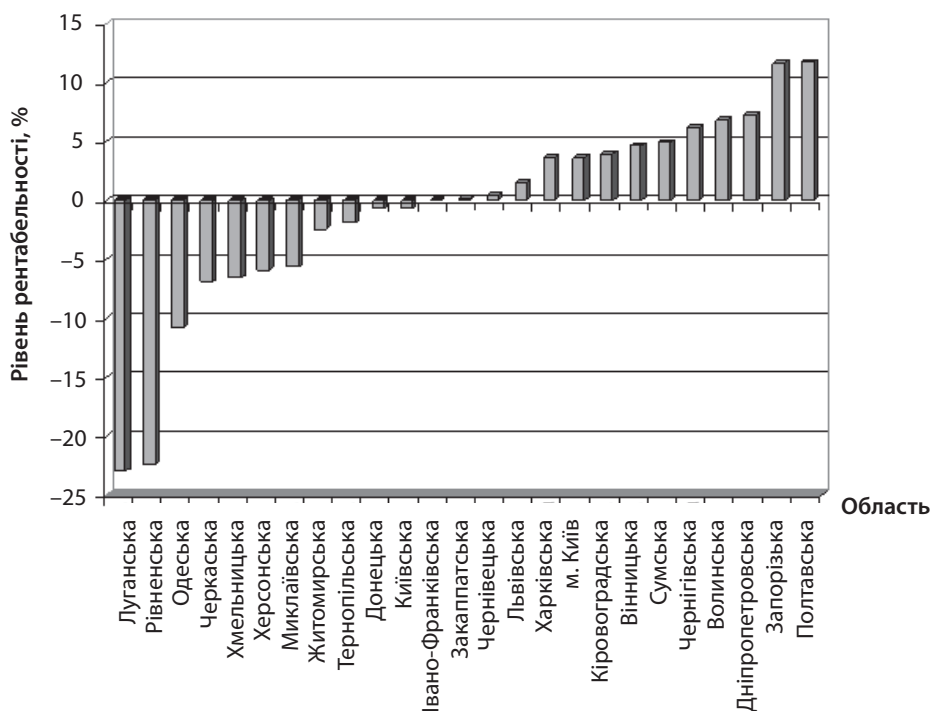

Рис. 9. Рівень рентабельності (збитковості) промислових підприємств за регіонами України станом на початок 2015 р.

Рис. 10. Рейтингова оцінка регіонів України на основі інтегрального індикатора, що характеризує рівень розвитку промислових підприємств у 2014 р.

ханізацію та автоматизацію процесів виробництва, сприяє впровадженню досягнень науково-технологічного прогресу в усі інші сектори економіки. Для здійснення ефективного керівництва галуззю в цілому та управління окремими машинобудівними підприємствами зокрема необхідним є визначення проблемних аспектів розвитку галузі та, відповідно, їх усунення. Досвід індустріально розвинених країн засвідчує: саме ця галузь є індикатором і каталізатором промислового розвитку. Функціонування машинобудівних підприємств здійснюється в умовах динамічних змін зовнішнього середовища під впливом посилення глобалізаційних процесів в економіці, політичних факторів, наслідків світових

фінансових криз тощо. Економічний стан галузі машинобудування протягом різних періодів функціонування комплексу було досліджено у працях багатьох вітчизняних вчених та дослідників.

Однак динамічні зміни умов зовнішнього середовища, посилення глобалізаційних процесів в економіці України зумовляють необхідність здійснення аналізу економічного стану галузі машинобудування на сучасному етапі його розвитку як системоутворюючої галузі промисловості.

У машинобудуванні зосереджено майже 14% і 8% вартості основних засобів середніх та малих підприємств відповідно. На підприємствах середнього та ма-

лого бізнесу працює 22% і 12% найманих працівників промисловості. За п'ять років чисельність працівників змінилася незначно: на 2% – для середніх підприємств; на 6% – для малих підприємств. Водночас витрати на оплату праці зросли більш 65%.

Обсяг виробленої продукції великими підприємствами машинобудування знизився в порівнянні з 2012 р. у 1,5 разу, у той час як для середніх підприємств темпи зниження склали лише 5%, а для малих підприємств має місце зростання показника на 9%.

Показник обсягу реалізованої продукції підприємств машинобудування за досліджуваний період досягнув максимального значення в 2012 р. (рис. 11). Частка середніх підприємств у загальному обсязі реалізованої продукції у 2014 р. складала 49%, у той час як аналогічний показник для великих підприємств – 43%. У загальному обсязі всіх промислових підприємств частка показника для машинобудівних підприємств середнього і малого бізнесу становить майже 12%.

Погіршення економічної ситуації в країні відобразилася на фінансових результатах – у 2014 р. зафіксовано чистий збиток у розмірі 22,4 млрд грн, причому 61,5% середніх підприємств машинобудування мали чистий прибуток у загальній сумі 3,2 млрд грн, водночас збиток інших підприємств складав 12,5 млрд грн; 35,5% малих підприємств стали збитковими, а чистий збиток досягнув майже 1,9 млрд грн.

У структурі продукції машинобудування виділяється виробництво транспортних засобів та устаткування, частка якого на сьогодні складає майже 40%, друге місце посідає виробництво машин та устаткування – 35% (хоча у деякі роки воно перевищувало виробництво транспортних засобів), і виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування займає 25% від загального випуску.

Таким чином, можна зробити **висновки**. Економічна криза, яка поглиблюється в Україні, призвела до того, що майже 53% великих, 43% середніх і 37% малих промислових підприємств є збитковими, причому показник частки прибуткових великих підприємств знизився за п'ять років у 1,4 разу, а загальний чистий збиток наблизився до 180 млрд грн. Зменшення чисельності підприємств а, отже, зниження рівня зайнятості, є гострою соціальною проблемою, тому що спри-

яє зростанню безробіття, зниженню доходів населення, посиленню соціальної напруженості в регіонах країни.

Важливою проблемою є непропорційне розміщення малих і середніх підприємств за регіонами країни – більше 75% обсягу реалізованої продукції (робіт і послуг) підприємствами малого і середнього бізнесу доводиться на всього лише сім регіонів країни.

Основними причинами, що стримують розвиток промислової галузі, є:

- ✦ періодичні зміни законодавства і оподаткування у сфері розвитку великого, малого та середнього підприємництва, що призводить до недосконалої та неефективності середньострокового і довгострокового планування діяльності промислових підприємств та сприяє розвитку тіншового бізнесу;
- ✦ низький рівень відповідальності посадових осіб дозвільних органів та обізнаності підприємців про правові механізми їх захисту, високий рівень корупції серед чиновників та, у зв'язку з цим, ускладнений порядок сертифікації та проходження дозвільних (погоджувальних) процедур;
- ✦ відсутність системного підходу до вдосконалення механізмів державного регулювання діяльності промислових підприємств;
- ✦ неефективність використання механізмів державно-приватного партнерства, небажання представників місцевої влади реалізовувати цільові регіональні та районні програми розвитку малого бізнесу,
- ✦ низька інноваційно-інвестиційна привабливість, високі ризики, пов'язані з недосконалістю інституційно-правового забезпечення сприятливих умов для вітчизняних та іноземних інвесторів; що призводить до зниження обсягів інвестування;
- ✦ дефіцит зовнішніх джерел фінансування промислових підприємств;
- ✦ погіршення умов кредитування, висока вартість позикових фінансових ресурсів (позичкового капіталу);
- ✦ низька ліквідність акцій більшості промислових підприємств;
- ✦ висока енергоємність продукції, виробленої промисловими підприємствами;

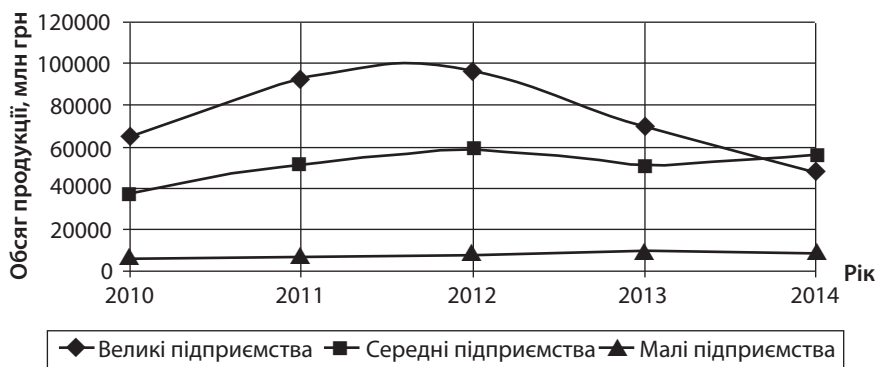

Рис. 11. Динаміка обсягу реалізованої продукції машинобудівних підприємств

- ✦ залежність від кон'юнктури зовнішніх ринків; нерозвиненість внутрішнього ринку;
- ✦ недостатня укомплектованість виробництва ефективним високопродуктивним сучасним обладнанням, інструментом, сучасними приладами, системою контролю і діагностики;
- ✦ високий рівень фізичного і морального зносу основних фондів, відсутність можливостей модернізації устаткування (відсутність власних джерел фінансування);
- ✦ недосконалість процедур здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності;
- ✦ неналежний рівень розвитку інформаційної системи моніторингу фінансово-господарської діяльності промислових підприємств;
- ✦ обмеженість інтелектуально-кадрового, матеріально-технічного та ресурсного забезпечення малих підприємств, недосконалість системи підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації кадрів для суб'єктів малого та середнього підприємництва [1, 9].

В умовах різкого погіршення економічної ситуації необхідно розробляти заходи щодо підвищення фінансово-економічної безпеки промислових підприємств усіх форм власності. Для цього слід розробити концепцію розвитку великих і середніх промислових підприємств України в умовах євроінтеграції.

Реалізація напрямів, що сприяють розвитку промислових підприємств, буде складною та практично неможливою без механізму керованого розвитку промисловими підприємствами, який дозволить суттєво підвищити конкурентоспроможність українських промислових підприємств при інтеграції у світову економічну систему. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Концепція загальнодержавної програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2014–2024 роки (схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28 серпня 2013 р. № 641-р) [Електронний документ]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/641-2013-%D1%80>
2. Діяльність суб'єктів господарювання. Статистичний збірник / За ред. Кузнєцової М. С. – К. : Державна служба статистики України, 2013. – 474 с.
3. Діяльність суб'єктів господарювання. Статистичний збірник / За ред. Кузнєцової М. С. – К. : Державна служба статистики України, 2014. – 465 с.
4. Діяльність суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва. Статистичний збірник / За ред. Кузнєцової М. С. – К. : Державна служба статистики України, 2013. – 471 с.
5. Діяльність суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва. Статистичний збірник / За ред. Кузнєцової М. С. – К. : Державна служба статистики України, 2014. – 479 с.
6. Капітальні інвестиції в Україні. Статистичний збірник [Електронний ресурс]. – К. : Державна служба статистики України, 2007–2014. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
7. Статистичний щорічник України за 2010–2014 р. [Електронний ресурс]. – К. : Державна служба статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
8. Регіони України. Статистичний збірник [Електронний ресурс]. – К. : Державна служба статистики України, 2010–2015. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

9. Цопа Н. В. Управление развитием промышленных предприятий: методология, модели, методы : монография / Н. В. Цопа / НАН Украины. Ин-т экономики пром-сти. – Донецк, 2010. – 319 с.

Науковий керівник – Міщенко В. Я., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності і фінансів, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

REFERENCES

- Diialnist subiektiv hospodariuvannia* [The activities of business entities]. Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, 2013.
- Diialnist subiektiv hospodariuvannia* [The activities of business entities]. Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, 2014.
- Diialnist subiektiv velykoho, serednyoho, maloho ta mikropid-priemnytstva* [The activity of entities of large, medium, small and micro enterprise]. Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, 2013.
- Diialnist subiektiv velykoho, serednyoho, maloho ta mikropid-priemnytstva* [The activity of entities of large, medium, small and micro enterprise]. Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, 2014.
- “Kapitalni investysii v Ukraini” [Capital investments in Ukraine]. <http://www.ukrstat.gov.ua/> [Legal Act of Ukraine] (2013). <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/641-2013-%D1%80>
- “Rehiony Ukrainy” [Regions of Ukraine]. <http://www.ukrstat.gov.ua/>
- “Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy za 2010–2014 r.” [Statistical Yearbook of Ukraine for 2010–2014]. <http://www.ukrstat.gov.ua/>
- Tsopa, N. V. *Upravleniye razvitiyem promyshlennykh predpriyatiy: metodologiya, modeli, metody* [Development management of industrial enterprises: methodology, models, methods]. Donetsk, 2010.